

STÁTNÍ
DIVADLO
V OSTRAVĚ

ČINOHRA
PETRA
BEZRUČE

NA POČEST
60 VÝROČÍ
ZALOŽENÍ
KSČ

STÁTNÍ DIVADLO V OSTRAVĚ,
nositel Řádu práce

ČINOHRA PETRA BEZRUČE,
nositel vyznamenání Za zásluhy o výstavbu

PETR ULRYCH – BOHUMIL NEKOLNÝ

NIKOLA ŠUHAJ

NA MOTIVY ROMÁNU IVANA OLBRACHTA

AUTORSKÁ SPOLUPRÁCE

I. ZVĚŘINOVÁ - OLBRACHTOVÁ

A B. FORMAN

Režie Pavel Palouš

Výprava Marta Roszkopfová

Dramaturg Vojtěch Kabeláč

Hudební nastudování

Ladislav Brückner a Otakar Prajzner

H r a j í :

Nikola Šuhaj	Pavel Skřípal
Jura Šuhaj, jeho bratr	Vladimír Čapka
Eržika Dračová	Lenka Kucharská
Dračová, její matka	Marie Viková
Danilo Jasinko Šuhajovi	Ladislav Brückner
Adam Chrepta chlapci	Otakar Prajzner
Vasyl Derbak Derbačok, Adamův nevlastní otec	Milan Sova
Glenu Derbaková, vědma, matka Derbaka	Štěpánka Ranošová, nositelka vyznamenání Za vynikající práci
Vasja, vědma	Blanka Meierová
Abram Beer, židovský vesnický obchodník	Milan Šulc
Keron	Jindřich Dvořák
Róza	Ivana Kaslová
Velitel	Arnošt Borovec
Vlásek, strážmistr	Jeroným Horák
Svozil, závodčí	Pavel Handl
Četníci	M. Pesch, J. David, S. Válek, A. Grund

Představení řídí: Jarmila Paulerová

Text sleduje: Marta Veselá

PREMIÉRA 3. DUBNA 1981

POZNÁMKA K INSCENACI

V srpnu 1932 proběhla v tisku následující zpráva:

V Koločavě na Podkarpatské Rusi píše spisovatel Ivan Olbracht svůj nový román... „Můj román,“ řekl, „se jmenuje Nikola Šuhaj loupežník. Zdejší lid utiskovaný po věky touží ve své duši po odboji. A tak miluje v duchu i lidové mstitele individuální, opřiški, tj. zbojníky, což třeba rozlišovati od obyčejných loupežníků. Je zajímavo, že jedinou historickou osobností Podkarpatské Rusi je Oleksa Dovbuš, opřiška 18. století, jehož památka je velmi živá. Bral bohatým, dával chudým a bil pány. Roku 1920 a 1921 na Verchovině vystoupil loupežník Nikola Šuhaj. Podle našich představ byl to zcela obyčejný loupežník, ale ne tak ve fantazii podkarpatskoruského lidu. Při loňském zájezdu na Podkarpatskou Rus zastihl jsem postavu Šuhajovu ve stavu tvořící se legendy, tvořící se, to je to zajímavé. Legendární prvky, tj. prvek macbethovský a samsonovský, se mísí se skutečností. A o tom píši román. Podaří-li se mi, ovšem nevím. Proto jsem přijel do Koločavy, abych viděl, jak vypadá reálná skutečnost, když jsem loni, v kraji od Koločavy vzdáleném, viděl, jak vypadá legenda.“

Román vyšel o rok později, byl přivítán především levicovou kritikou, byl poctěn státní cenou a zcela pochopitelně se stal terčem útoků pravicových kruhů, jako dílo podkopávající státní moc. Tenkrátě padesátiletý Ivan Olbracht za-

nechal redaktorské a reportérské činnosti a věnoval se krásné literatuře. Je nesporné, že právě Nikola Šuhaj patří k vrcholům jeho umělecké tvorby. Vraťme se však k místu a původu legendy o posledním zbojníkovi našeho století. Není jistě náhodou, že Podkarpatská Rus dvacátých a třicátých let našeho století přitahovala tak mimořádnou pozornost našich předních spisovatelů. Čapek, Vančura i Olbracht byli okouzleni tímto krajem, který byl jakýmsi ostrovem minulého času, uchovávajícím zvyky, způsob myšlení i života předchozích století. Sám autor říká: „Zde žije ještě Bůh. Starý Bůh země. Ničí ledovými vichry a jarními přívaly vod vše neduživé a slabé, aby mohl milovat ty, v nichž se mu dobře zalíbilo: stromy, peřeje toků, zvířata, lidi, skály; vše stejnou láskou, rozmarnou, krutou i štědrú, jako středověkých vládců. Sklání se v horkých poledních nad prameny, aby z nich pil miskou dlaně, a odpočívá v korunách starých javorů; hraje si s medvědy v houštinách, laská se s jalůvkami uprchlými od stád a se zalíbením se dívá na lidská mláďata, usnulá v mechu pod stínem jeho větví. Prastarý pohanský Bůh, Bůh země, pán lesů a stád, který odmítá se spojovati s oním pyšně honosným Bohem bydlícím ve zlatě a hedvábí za pestrými stěnami ikonostasů i s oním nevrlym starcem skrývajícím se za ošumělými záclonkami purjochesů synagog.“

Tato jedinečná kulisa přírody a neopakovatelného prostředí dala Olbrachtovi možnost napsat román, který v sobě rovnoprávně spojuje skutečnost s mýtem a dává možnost spojení minulosti s přítomností a prostřednictvím diváka-čte-

náře dává poselství i do budoucnosti. Olbracht, jako přední marxista, jistě věděl, že individuální revolta není ve dvacátém století řešením společenských problémů. Dovedl však na příběhu o Nikolovi Šuhajovi, napsal jej jedenáct let po jeho smrti, přesně společensky určit historickosociální kořeny, ze kterých postavy hrdinů - zbojníků vyrůstaly.

„Zbojníci! Černí chlupci! Přeje-li jim velmi doba a junácké štěstí, zakládají panovnické dynastie, ale mnohem častěji se jejich těla kývají na šibenicích a nejčastěji končí s hlavou v mechu, v krvavé kaluži, zasažení ranou zezadu. Ale údělem těch je pak sláva větší slávy královské. Neboť ti padlí, to byli jedni z nich: z lidí těchto hor. Právě proto, že neodešli do cizoty vládců, právě proto, že nezanechali dynastie. Vzali na sebe utrpení a břímě všech a dokázali to, čeho se lidé těchto hor nikdy neodvážili a po čem přece tak horoucně touží: mstít křivdy, zabíjet pány, brát jim naloupené jmění, a to, které není k užitku, ničit ohněm a železem, na radost, pomstu, na výstrahu budoucnosti a ze strachu před ní. Jsou dětmi jejich snů. Jejich, kteří se nikdy v dějinách neodvážili vzpoury a kterým se nikdy nedostalo štěstí pomsty hromadné.“

Uvedení dramatisace Olbrachtova románu na naše jeviště pokládáme za zcela logické. Navazuje na dramaturgickou linii uvádění velkých jevů naší národní a pokrokové literatury (naposledy to byl Vančura), vnitřní dramatičnost Olbrachtova románu si zákonitě vnucuje vstup na jeviště a myšlenka oslavující hrdinství a zároveň odsuzující zradu je jistě vlastní mentalitě mladých diváků.

kb

KRAJINO KRAJINO
TVRDÁ JAK KAMENÍ
KDO JEDNOU
OCHUTNAL
ZA JINOU NEMĚNÍ

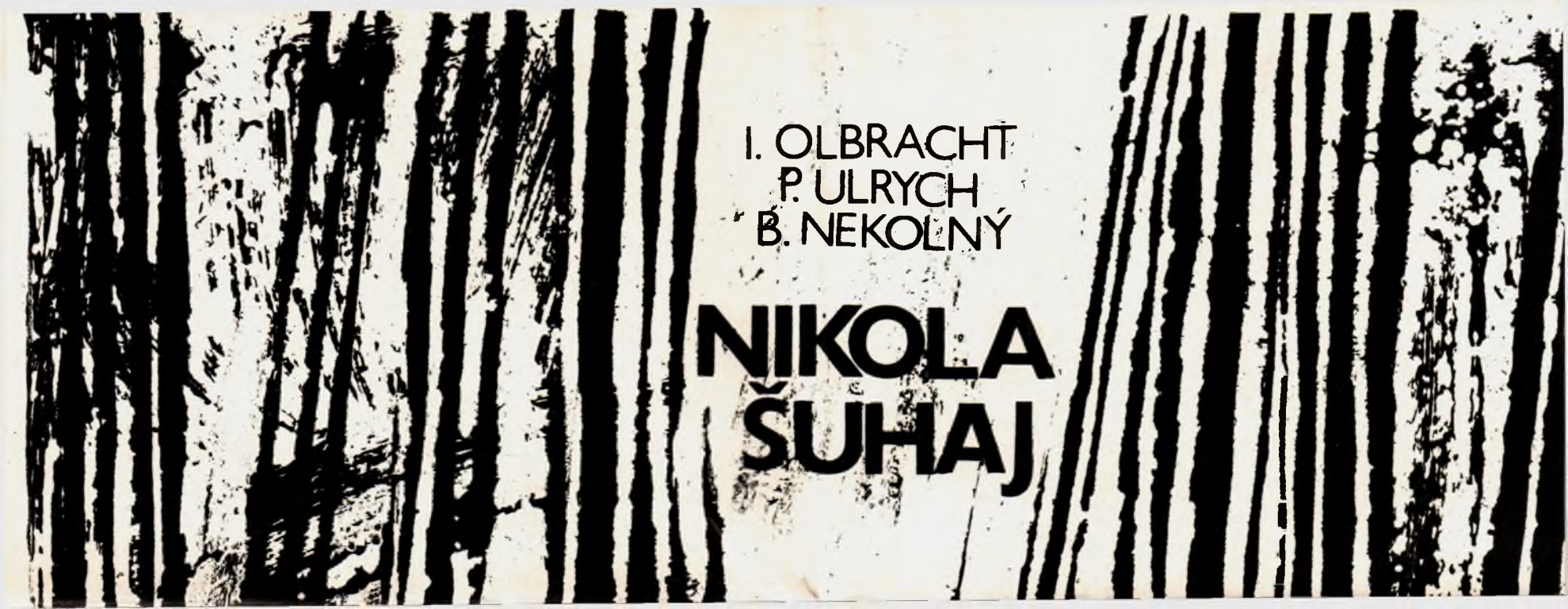
KRAJINO KRAJINO
SLADKÁ JAK LÍBÁNÍ
ČISTÁ JAK OVEČKY
CO BAČA VYHÁNÍ
NA TVOJÍ TRAVĚNCE
MATKA HO ZRODILA
PÍSEŇ MU ZPÍVALA
PRAVDU HO UČILA

KRAJINO KRAJINO
TVRDÁ JAK KAMENÍ
KDO JEDNOU
OCHUTNAL
ZA JINOU NEMĚNÍ.

Vedoucí technického provozu: ing. Ivan Bílek
Jevištní mistr: Josef Drda
Mistr osvětlení: Jaroslav Řezáč
Zvuk: Marie Krejčí
Vedoucí rekvizitárny: Eva Wiesnerová
Vedoucí garderobiér: Zdeněk Slíva
Vedoucí dekoračních dílen: Přemysl Kirschner
Vedoucí kostýmní výroby: Bohuslava Čiháková
Vedoucí vlásenkárny: Vojmil Nytra

Program Státního divadla v Ostravě – činohra Petra Bezruče, redakce Vojtěch Kabeláč, grafická úprava Marta Roszkopfová, typografická úprava Antonín Mosler. Vytiskly Moravské tiskařské závody, n. p., provoz 21, Novinářská 7.

Všechna práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha. Cena 1,50 Kčs

I. OLBRACHT
P. ULRYCH
B. NEKOLNÝ

**NIKOLA
ŠUHAJ**

